

Lahden suunta -työn 2021–2025 ehdotuksesta saatujen lausuntojen tiivistelmät ja vastineet niihin

Lahden yleiskaava Y-205

Yleiskaavaehdotus

D/8726/10.02.00.00/2021

Sisällysluettelo

Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskukset.....	2
Päijät-Hämeen liitto.....	13
Kymenlaakson liitto	14
Heinolan kaupunki	14
litin kunta	14
Lahden ympäristöpalvelut	15
Lahden museot	20
Lahden kaupungin vammais- ja vanhusneuvostot.....	21
Metsähallitus	22
Hämeen poliisilaitos.....	24

Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskukset

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaava

Yleiskaavaehdotus toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Luonnosvaiheen vastineaineistoissa kuvatut yleiskaavan tarkennukset ja perustellut siirtymät maakuntakaavaan nähdessä tulee sisällyttää kaavaselostukseen ennen hyväksymisvaihetta.

Oikeusvaikutteiset kaavakartat

Viherrakenteen ja sinirakenteen erottaminen omiksi kaavakartoiksi on onnistunut ratkaisu ja parantanut kaavakarttojen luettavuutta. Yleiskaavamerkintöjä on kahdenlaisia: strategisia kehittämismerkintöjä ja maankäyttömerkintöjä. Yleiskaava-alueiden kaavamääräyksiä täydentävät oikeusvaikutuksettomat suunnitteluohjeet on ehdotusvaiheessa päivitetty. Asumisen aluevarausten kokonaispinta-ala on kasvanut noin 11 ha ja elinkeinoalueiden noin 63 ha, jota voidaan pitää merkittävänä suhteessa yleiskaavan tavoitevuoteen.

Luonto

Yleiskaavaehdotusta on täydennetty pääosin hyvin ELY-keskuksen palaute huomioon ottaen. Kaavakartat ovat selkeytyneet päällekkäisten merkintöjen poistuessa ja kaavamerkintöjen selkeytyessä. Valmistuneiden luontoselvitysten tulokset on huomioitu kaavaratkaisussa luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisten tärkeiden alueiden merkinnöillä sekä kattavammalla ekologisen yhteyden kaavamerkinnällä. On hyvä, että ekologisen yhteyden osalta kaavamääräystä on päivitetty ohjaavammaksi ehdotusvaiheessa, joka turvaa yhteyden säilymisen ja kehittymisen paremmin alueiden jatkosuunnittelussa.

Ehdotusvaiheessa valmistunut liito-oravaselvitys on laadittu laadukkaasti ja kattavasti. Selvityksessä kannan arvioidaan vähentyneen 50-60 prosenttia verrattuna vuosiin 2014-2016. Liito-oravakannan vähentymisen syitä ja seurauksia on syytä tarkastella nyt valmisteilla olevan yleiskaavan ohjausvaikutus huomioon ottaen. Vastineessa on esitetty, että liito-oravan esiintymisen ydinalueet sijaitsevat pääosin merkittävän luontoverkoston alueilla tai viheralueilla. Selvityksen tuloksia tulee tarkastella tarkemmin käsillä olevassa yleiskaavassa, ja tunnistettujen elinympäristöjen alueet tulee osoittaa asianmukaisin kaavamerkinnöin ja suunnittelumääräyksin.

LUMO-kohteet eivät kata kokonaisuudessaan liito-oravan tunnistettuja elinympäristöjä. Useita todettuja elinympäristöjä sijaitsee T-1-, TY-, M- ja A-alueilla. Merkittävän luontoverkoston strateginen kehittämismerkintä ei ohjaa elinympäristöjen huomioimista alueiden jatkosuunnittelussa tarpeeksi. Indikaattorilajina liito-oravan elinympäristöt on syytä huomioida vihersuunnittelun ohjaavana tekijänä esitettyä tarkemmin. Lisäksi on tarpeen arvioida erityisesti muuttuvan maankäytön alueille sijoittuvien edelleen potentiaalisten liito-oravan elinympäristöjen kytkeytymistä osaksi viherverkkoa ja tällä hetkellä asuttuja liito-oravan elinympäristöjä.

SL-merkinnän (luonnonsuojelualue) kaavamääräystä on muutettu ehdotusvaiheessa niin, että kohteella osoitetaan luonnonsuojelulain mukaisesti perustetut luonnonsuojelualueet. Kaavaselostuksen perusteella merkinnällä on kuitenkin osoitettu ennakoivasti useita kohteita, joilla ei ole perustamispäätöstä. Lähtökohtaisesti SL-merkinnällä tulee osoittaa perustetut luonnonsuojelualueet. Perustettavat uudet luonnonsuojelualueet on mahdollista osoittaa esimerkiksi merkinnällä sl tai yhteismerkinnällä kohteen aluevarausmerkinnän kanssa.

Vesilain mukaisesti suojellut vesiluontotyypit on osoitettu luonnosvaiheesta eroten kaavakartalle 4 (sinirakenne). Kohteille ei ole annettu kaavakartalle kaavamääräystä. Kohteita ei ole esitetty kaavaselistuksen liiteluettelossa tai -kartoissa LUMO-kohteiden ja luontotyyppikohteiden tapaan. Suojellut vesiluontotyypit muodostavat usein huomioitavia kokonaisuuksia muun luonnonympäristön kanssa. On pohdittava, onko tarkoituksen mukaista esittää kohteet pelkästään sinirakennekartalla.

LUMO-kohteiden kaavamerkinnot ja kohdeluettelo tarkistettava. Mikäli LUMO-kohteille on tehty luonnonsuojelulain mukainen rajaus- tai perustamispäätös, tulee kohteet osoittaa suojeltu luontotyyppi ja luonnonmuistomerkki -kaavamerkinnoilla. Mikäli kohteilla ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä, tulee liiteluettelossa tai kohdekuvauksessa tuoda ilmi, ettei kohteita ole perustettu luonnonsuojelulain mukaisiksi luonnonsuojelualueiksi tai luonnonmuistomerkkeiksi. Samoin luontotyyppikohteiden kuvauksissa useiden kohteiden hallinnolliseksi statukseksi on esitetty luonnonsuojelulaki. Mikäli kohde on luonnonsuojelulain 64 §:n kriteerit täyttävät, mutta perustamaton kohde, tulee tämä tuoda ilmi kohdekuvauksessa.

LUMO-kohteiden kuvausten perusteella kohteissa on luontotyypeiltään arvokkaita ja mahdollisesti vesilain suojaamia kohteita. Kohteiden nykytilan kartoitusta kannustetaan jatkamaan käsillä olevan yleiskaavatyön jälkeen aineiston yhtenäistämiseksi.

Liikenne ja kestävä kaupunkiliikkumisen ohjelma

Kestävän liikunnan kartalla esitettyjen vyöhykkeiden kriteeristöä on kuvattu selostuksessa, joskin kuvausta voisi vielä täsmentää. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman toimenpidekokonaisuuksien seuranta voisi täsmentää ja tavoitteiden toteuttamisedellytyksiä olisi hyvä tuoda tarkemmin ilmi. Uutta Liikenne 12-suunnitelmaa laaditaan parhaillaan ja se olisi syytä huomioida kaavaselistuksessa. Suunnitelman varsinainen sisältö voidaan ottaa huomioon seuraavalla yleiskaavakierroksella.

Meluntorjunta

ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että meluntorjuntamerkinnot niin kiertotalous- kuin kestävä liikunnan kartallakaan ei käsitä määräyksen osalta muun kuin suosituksen uusiomateriaalien ja kaivumaiden käyttöön. ELY-keskus huomauttaa, että kaava-aineistosta tulee käydä ilmi mihin meluntorjunnan tarve perustuu.

Meluntorjuntatarpeen tarkastelu kokonaisvaltaisesti on tarpeen osana yleiskaavatyötä ja sitä esitetään tarkasteltavaksi viimeistään seuraavalla yleiskaavakierroksella. Tällöin meluntorjuntamerkinnot tulee sisällyttää yhdyskuntarakennetta käsittelevään kaavakarttaan ja kaavamerkinnot ja -määräyksen tulee ohjata jatkosuunnittelua.

Uudenmaan ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuuri - vastualue laatii parhaillaan toiminta-alueeltaan (pl. Kehä III sisäpuoli) selvitystä maantieverkon seudullisesta merkityksestä. Tarkastelua voi olla tarpeen sovittaa myös kaavaehdotuksen tiejaksoja esitettäessä.

Kiertotalous, maa-ainesten hyödyntäminen

ELY-keskus pitää ehdotuksessa esitettyjä aluevarauksia luonnokseen verrattuna realistisempina, kun otetaan huomioon, että työn tavoitevuosi on 2035.

-1-merkinnällä varustetut alueet: -1-merkinnän selityksestä ei käy ilmi, voiko maa-aineksia alueella käsitellä esim. murskaamalla tai seulomalla. Lisäksi ELY-keskus toteaa, että ennen maa-aineksen välivarastointia ja esirakentamista tulee varmistaa, että toiminta ei vaikeuta kaavan toteuttamista eikä aiheuta häiriötä ympäristössään. ELY-keskus esittää loppukäytön mahdollistavan asemakaavan

laatimista ohjaamaan myös esirakentamista. Maa-aineksen varastointi alueella tulee perustua lähialueen esirakentamissuunnitelmaan, jolloin maa-aineksen varastointia ei katsota jätteen varastoinniksi. Asemakaavamääräyksessä on syytä määritellä mitä tarkoitetaan pilaantumattomalla maa-aineksella. Lyhytaikainen varastointi on myös tarpeen määritellä. ELY-keskus toteaa, että lyhytaikaisena varastointina voidaan pitää 1–3 vuotta kestävää varastointia.

-2-merkinnällä varustetut alueet: Määräyksessä on syytä tarkentaa, sallitaanko alueella jätteeksi luokiteltavien maa-ainesten ja muiden materiaalien vastaanotto, varastointi, käsittely ja hyödyntäminen esirakentamisessa. Mikäli jätteenkäsittely sallitaan, on sen luonne määriteltävä nyt esitettyä tarkemmin. Vaikutusten arvioinnissa on tällöin tarpeen tunnistaa jätteenkäsittelytoiminnasta lähialueelle mahdollisesti aiheutuvat haitat (kuten melu-, pöly-, haju- ja maisemahaitta sekä maaperän ja pintavesien likaantuminen) ja edellyttää toimintojen suunnittelussa näiden haittojen minimointia. Määräyksessä ei ole tarkennettu, miten pitkään väliaikainen toiminta alueella voi jatkua. Alueiden pääasiallisen käyttötarkoituksen (T) toteutuminen riippuu alueen taloudellisesta kehityksestä, jolloin -2-merkityillä alueilla voi jätteenkäsittelytoiminta jatkua pitkäänkin.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Jos Päijät-Hämeen rakennetun kulttuuriympäristöselvityksen päivityksen tulokset otetaan huomioon ennen kaavan hyväksymistä, päivittämisen myötä mahdollisesti aiheutuvat muutokset tulee huomioida myös vaikutusten arvioinnissa ja tarvittaessa tarkistettavaksi tulee myös esitetty kaavaratkaisu. Myös osallisille tulee antaa mahdollisuus vuorovaikutukseen, jos kaavakarttoihin tulee ehdotusvaiheen jälkeen vähäisiä tarkistuksia suurempia muutoksia. Mikäli rakennetun kulttuuriympäristön maakunnallisen inventoinnin kokonaisvaltaiseen huomiointiin ei ole mahdollisuutta ennen kaavan hyväksymiskäsittelyä, tulee se ottaa huomioitavaksi seuraavalla yleiskaavakierroksella.

Hulevedet

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan yleiskaavan sinirakennekartan merkinnät ja määräykset luovat hyvät suuntaviivat Lahden kaupungin hulevesien viisaalle hallinnalle tulevaisuudessa.

Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointia on tehty kattavien teemojen kautta ja se otsikkotasoisesti käsittää yleiskaavan sisältövaatimukset (MRL 39 §).

Luonnosvaiheeseen verrattuna vaikutusten arvioinnissa on esitetty luonnonympäristön mahdollisen heikentämisen osalta keskeisiä muutosalueita aiempaa tarkemmin. ELY-keskus esittää edelleen, että vaikutusten arvioinnissa tulee käydä läpi kaikki kaavassa esitetyt uudet ja muuttuvat aluevaraukset ja arvioida niistä aiheutuvat vaikutukset seikkaperäisemmin.

Ehdotusvaiheen aineistoa on liikenteellisten vaikutusten arvioinnin osalta täydennetty ja aineistossa on käsitelty laajemmin luonnosvaiheen aineistossa ilmi tullutta kaupunkihajaantumisen riskiä. Riskin käsittely on ehdotusvaiheen aineistossa laajaa ja tunnistaa sen kannalta keskeisiä teemoja mm. kaupunkirakenteen tiivistämisen edesauttamista koskien. Muutoskohteiden tunnistamista on laajennettu Rambollin laatimassa liikenteellisiä vaikutuksia arvioivassa taustaraportissa, mutta käsittely jää kokonaisuudessaan varsinaisessa vaikutusten arvioinnissa tältä osin pintapuoliseksi.

Lahden suunta 2021–2025-työn tavoitteet voidaan monelta osin nähdä ilmastomyönteisinä. Osana kaavan vaikutusten arviointia esitetty ilmastovaikutusten arviointi on niukkaa ja yleispiirteistä. ELY-

keskus esittää, että jatkossa yleiskaavatyössä ilmastovaikutusten arviointia tehtäisiin kokonaisvaltaisesti ja syvällisemmin.

ELY-keskus esittää vielä kaavaselistukseen lisättäväksi yhteenvedon kaavan vaikutusten arvioinnista sekä voimassa olevaan yleiskaavaan nähden uusien ja muuttuvien alueiden merkittävimpien vaikutusten kuvausta.

Muut asiat

MRA 17 § määrittää kaavaselistuksen sisältöä. Vaikutusten arvioinnin johtopäätökset, niin myönteiset kuin kielteiset, tulisi sisällyttää osaksi kaavaselistusta. Selostuksessa perustellaan kaavaratkaisu, ja vaikutusten arviointi on keskeinen kaavaratkaisun perusta.

Aineistokokonaisuuden kehittämistä kannattaa jatkaa yleiskaavatyön seuraavalla kierroksella, jotta kaavaselistuksesta ja oikeusvaikutteisista kaavakartoista muodostuu osallisille helpommin käsiteltävä kokonaisuus.

Vastine

Lahden kaupunki kiittää lausunnosta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaava

Yleiskaavaehdotuksessa on maakuntakaavaan verrattuna muutamia tarkemman suunnittelun tuloksena syntyneitä siirtymiä.

Holman risteyksen maakuntakaavan taajamatoiminnoille osoitettu alue osoitetaan yleiskaavassa yhdistetyksi palvelujen ja elinkeinoelämän alueeksi, johon alue soveltuu saavutettavuutensa ja meluolosuhteidensa puolesta paremmin kuin asumiseen. Alue on jo pääosin asemakaavoitettu ja rakennettu elinkeinoelämän käyttöön.

Maakuntakaavan keskustatoimintojen alakeskuksia ei ole merkitty yleiskaavaehdotukseen. Merkintää korvaa strateginen alueellinen palvelukeskittymämerkintä, jolla ei kuitenkaan säädetä vähittäiskaupan suuryksiköistä, vaan merkintä on luonteeltaan laadullinen. Kiveriön alue kuuluu keskustan maakunnallisen palvelukeskittymän vaikutusalueeseen ja Uudenkylän alue kuuluu Rakokiven kunnallisen palvelukeskittymän vaikutusalueeseen, joten niille ei ole osoitettu omaa merkintää.

Pippon teollisuusalueen laajennus, Rälssin viheryhteyden siirto ja eteläisen kehätien elinkeinoelämän alue, Okeroisten uuden raideliikennepaikan poisjätto sekä joidenkin taajamatoimintojen alueiden osoittaminen viher- tai maa- ja metsätalousalueiksi ovat peräisin jo edelliseltä yleiskaavakierrokselta ja ne ovat saaneet lainvoiman Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203).

Kaikki edellä mainitut muutokset huomioidaan alkaneessa maakuntakaavatyössä.

Oikeusvaikutteiset kaavakartat

Lahden yleiskaavan 2035 tavoitevuosi on 2035, mutta suunnitelma sisältää aluevarauksia myös kaukaisempiin tulevaisuuden tarpeisiin. Alueiden tarkempi toteutusajataulu esitellään yleiskaavan toteutusohjelmassa 2026–2035.

Luonto

Lahden yleiskaavaehdotuksen 2035 kaavakartalla 3: viherrakenne on esitetty Lahden arvokkaimmat luontoarvot. Kaavaratkaisu perustuu ajatukseen, ettei yleiskaavassa esitetä yksityiskohtaisia lajistotietoja, vaan pysytään luontotyyppien tarkkuustasolla. Direktiivilajien, kuten liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suojeltuja ilman erillistä päätöstä tai rajausta.

Lahden suunta -työn 2021-2025 aikana on laadittu Lahden liito-oravakartoitus, joka kattaa taajamarakenteen ja sen läheisyydessä olevat viheralueet. Selvitys valmistui keväällä 2024 ja sen tuloksia on hyödynnetty yleiskaavaehdotuksen laadinnassa. Liito-oravakartoitus käsittää sekä kaupungin että yksityisten maanomistajien mailla sijaitsevat liito-oravan ydin- ja elinalueet. Liito-orava-alueiden osoittaminen yksityisten maanomistajien maille vaatisi yleiskaavaehdotuksen asettamisen uudelleen nähtäville tai kyseisten maaomistajien kuulemisen erikseen ilman yleistä nähtäville asettamista. Liito-orava-alueiden esittämistä kaavakartalla voidaan tarkastella seuraavalla yleiskaavakierroksella.

Yleiskaavan aluevaraukset ovat yleiskaavan esitystavan mukaisesti laajoja ja yleispiirteisiä kokonaisuuksia. Rakentamisen aluevarauksien alueilla on tiedossa olevia luontoarvoja, jotka tulee ottaa huomioon alueen tarkemmassa suunnittelussa.

Liito-oravakannan vähentymisen syistä ja seurauksista on lisätty tarkastelu Lahden suunta – työn 2021-2025 selostukseen. Selostukseen on lisätty myös tarkastelu muuttuvan maankäytön alueille sijoittuvien edelleen potentiaalisten liito-oravan elinympäristöjen kytkeytymisestä osaksi viherverkkoa ja tällä hetkellä asuttuja liito-oravan elinympäristöjä.

Luonnonsuojelualueiden (SL) kaavamääräystä on täydennetty ennen kaavan hyväksymiskäsittelyä sisältämään myös perustettavaksi tarkoitettut luonnonsuojelualueet, kuten lainvoimaisessa Lahden yleiskaavassa 2030 on esitetty.

Vesilain mukaisista suojelluista luontotyypeistä on laadittu LUMO- ja luontotyyppikohteiden tavoin oma teemakarttansa ja liiteluettelonsa kaavaselostuksen loppuun. Lisäksi vesilain mukaiset kohteet ovat lisätty myös kartalle 3: Viherrakenne.

Lisäksi LUMO- ja luontotyyppikohteiden liiteluettelon kuvauksia on täsmennetty niin, että kuvauksista käy ilmi, onko kohteille tehty luonnonsuojelulain mukaista rajaus- tai perustamispäätöstä. Jos kohteelle ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä, tämä on tuotu ilmi kohteen kuvauksessa. LUMO-kohteista yhteensä 31 kohteeseen ja luontotyypeistä yhteensä yhdeksään kohteeseen lisättiin tieto, ettei kohteista ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä. Yhteensä neljä LUMO-kohdetta poistettiin liiteluettelosta, sillä niistä oli tehty luonnonsuojelulain 95 §:n mukainen rajaus- tai perustamispäätös. Kohteet korjattiin kaavakartalle Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu luonnonmuistomerkki -merkinnällä. Yhdestäkään liiteluettelon luontotyyppikohteesta ei ole tehty luonnonsuojelulain mukaista rajaus- tai perustamispäätöstä.

Lahden suunta -työn 2021-2025 yleiskaavaratkaisun pohjaksi on laadittu poikkeuksellisen kattava tietomalli arvokkaista luontotyypeistä. Tietomallia on mahdollista päivittää seuraavilla kierroksilla, jos päivitystarvetta luonnonmonimuotoisuuskohteissa ilmenee.

Liikenne ja kestävä kaupunkiliikunnan ohjelma

Kestävä kaupunkiliikunnan ohjelmaan on liitetty ennen hyväksymisvaihetta toimenpidekokonaisuustasoinen priorisointi, joka ohjaa toimenpidekokonaisuuksien toteuttamisjärjestystä. Toimenpidekokonaisuuskohtaiset toimenpiteet edesauttavat kunkin

toimenpidekokonaisuuden tavoitteiden toteutumista. Toimenpiteet toteuttavat osaltaan myös Lahden suunnan tavoitteita. Seurantaa päivitetään uuden tiedon osalta säännöllisesti. Kestävän kaupunkiliikkumisen toimenpiteiden ja seurannan toteutumismahdollisuuksia toteutumisvuoteen avataan seurannan yhteydessä.

Kestävän liikkumisen kartalla 6 on osoitettu mm. kestävän liikkumisen vyöhykkeet. Luonnosvaiheeseen verrattuna näiden vyöhykkeiden kriteerien kuvausta on täydennetty ja lisäksi vyöhykkeiden nimiä on muutettu. Yleiskaavan laadinnan aikana voimassa ollut Liikenne 12 -suunnitelma on tuonut valtakunnalliset liikenteen linjaukset Lahden suunnan valmisteluun. Liikenne 12 -suunnitelman uusi kierros on alkanut yleiskaavatyön aikana ja suunnitelmasta on ollut ehdotusta laadittaessa käytössä vasta tavoitteet.

Meluntorjunta

Yleiskaavaehdotuksen kaavakartalla 5: Kiertotalous osoitetut meluntorjuntatarve-merkinnät perustuvat pääasiassa Lahden yleiskaavan Kiertotalousselvityksen osatehtävän 3 analyysiin ylijäämämaiden mahdollisista hyötykäyttökohteista. Selvityksen tavoitteena oli tunnistaa melualueita ja osoittaa meluvallitarpeet teemakartalle.

Kiertotalousselvitykseen melualueet ja niihin liittyvät mahdolliset melunsuojaustarpeet koottiin Lahden kaupungin sekä Liikenneviraston meluselvitysten sekä tiesuunnitelman Vt12 Uusikylä-Tillola meluvalliehdotuksien pohjalta. Lisäksi tunnistettiin tulevien uusien teollisuus- ja asuinalueiden osalta mahdollisia melualueita ja lisättiin maisema-/ suojavalliehdotuksia kiertotalouden teemakartalle nykyisten asuinalueiden ja suunniteltujen teollisuusalueiden välimaastoon. Selvityksen mukaan mahdollisten melu- ja maisemavallien osalta on ylijäämämaan hyötykäyttö arvioitava tarkemmin tapauskohtaisesti, muotoilutarpeen, alueellisen melumallinnuksen ja käytössä olevan tilan perusteella. Selvityksen yhteydessä kiertotalouden teemakartalle osoitetut meluvalliehdotukset ovat viitteellisiä.

Meluntorjuntaan liittyen yleiskaavaehdotukseen tehtiin tämän lisäksi tarkennuksia kyläalueiden aluerajauksiin. Kyläaluerajauksia supistettiin liikennemelulle attilta alueilta mm. Okeroisissa, Mäkelässä ja Haravakylässä.

Meluntorjunnan tarpeiden tunnistaminen kokonaisvaltaisesti Lahden kaupungin alueella

Lahdessa on tehty EU-meludirektiivin mukainen meluselvitys viiden vuoden välein, viimeksi selvitys on tehty vuonna 2022. Selvitys on joka kierroksella tehty EU-tunnuslukujen ohella myös kansallisten meluntorjunnan tunnuslukujen pohjalta. Kansalliseen laskentaan sisällytetään EU-laskennan vaatimuksia laajemmin väyliä ja katuja. Kansallinen laskenta tehdään juuri maankäytön suunnittelun kaupunkitasoiseen tarpeeseen. Tämän koko kaupungin kattavan selvityksen pohjalta laaditaan meluntorjunnan toimintasuunnitelma. Viimeisin toimintasuunnitelma 2024-2028 on valmistunut kuluvan vuoden aikana. Toimintasuunnitelmassa on tunnistettu kohteita, joihin on tarpeen tehdä melunsuojaustoimenpiteitä vuoteen 2028 mennessä. Kohteiden tarpeellisuuden arvioinnissa on otettu huomioon myös toteutumattomia yleiskaavan aluevarauksia (esim. toimintasuunnitelman kohde nro 14). Suunnitelmassa mainitut meluntorjunnan toimenpiteet kattavat myös muita keinoja kuin maavalleja, kuten aitoja, täydennysrakentamista ja liikennesuunnittelullisia keinoja. Ottaen huomioon, että kaupungissa on aiemmin kuvattu prosessi jo olemassa, ei yleiskaavaprosessin yhteydessä ole tarpeen tehdä vastaavaa, rinnakkaista selvitystyötä. Tehdyn selvityksen pohjalta voidaan tutkia meluntorjuntatarpeiden esittämistä yleiskaavakartalla jollakin seuraavalla yleiskaavakierroksella.

Uudenmaan ELY-keskuksen selvitys maantieverkon seudullisesta merkittävydestä on haasteellista huomioida valmistelussa olevassa yleiskaavassa kaavan käsittelyaikataulun takia. Yleiskaavakartalla esitetty tieverkko kattaa nykyisen maantieverkon, teiden hallinnollisiin luokkiin yleiskaava ei ota kantaa. ELY:n valmisteleman selvityksen tulokset on mahdollista huomioida seuraavalla yleiskaavakierroksella.

Kiertotalous, maa-ainesten hyödyntäminen

-1-merkinnällä varustetut alueet

Ehdotusvaiheen -1-merkinnällä varustettujen alueiden kaavamääräyksessä on sallittu luonnon maa- ja kiviainesten hyödyntäminen esirakentamisessa, sekä niiden lyhytaikainen varastointi lähialueen myöhempää kaupunki-infran rakentamista varten. Kaavamääräyksessä ei ole sallittu esikäsittelyä, kuten -2-merkinnällä varustettujen alueiden kaavamääräyksessä on. Kaavamääräystä selvennetään tältä osin hyväksymiskäsittelyä varten.

Ympäristöministeriön niin sanotun maa-ainesmuistion (YM-muistio maa-ainesten jäteluonteesta 3.7.2015) mukaan väliaikaisesti varastoitavan maa-aineksen jäteluonteen arviointi perustuu maa-aineksen haitta-ainepitoisuusiin, jatkokäytön varmuuteen ja suunnitelmallisuuteen, tarvittaviin maa-aineksen muuntamistoimiin sekä maa-aineksen seassa olevan muun materiaalin määrään ja laatuun. Maa-ainesmuistiossa jatkokäytön suunnitelmallisuuden osoittamiseksi ei ole edellytetty asemakaavan laatimista. Maa-ainesmuistion mukaan jatkokäytön suunnitelmallisuus voidaan osoittaa myös muilla suunnitelmilla ja menettelyillä.

Nykyllänsäädännön ja maa-ainesmuistion tulkinnan mukaan lyhytaikaisena varastointina on pidetty 1–3 vuotta kestävästä varastoinnista. Yleiskaava ei määrittele lyhytaikaisen varastoinnin enimmäispituutta ja lyhytaikaisen varastoinnin enimmäispituuden tulkinta tehdään toteuttamisajankohdan sen hetkisen voimassa olevan lainsäädännön ja niihin liittyvien mahdollisten soveltamisohjeiden tai lain tulkintaa ohjaavien muistioden perusteella, jotta muuhun sääntelyyn viittaaminen kaavamääräyksissä ei johda ristiriitoin sääntelyyn päivittyessä.

Tällä hetkellä maa-aineksen pilaantuneisuuden arviointi perustuu PIMA-asetuksen (Vna 214/2017) mukaisiin haitta-ainepitoisuuksien raja-arvoihin. Nykyllänsäädännön mukaan maa-aines katsotaan pilaantumattomaksi silloin, kun maa-aineksen haitta-ainepitoisuus on alle PIMA-asetuksen (Vna 214/2017) kynnsarvon tai alittaa käyttö- ja sijoituspaikan taustapitoisuuden. Yleiskaava tai asemakaava ei ota kantaa maa-aineksen pilaantuneisuuden arvioinnin perusteisiin ja pilaantuneisuuden arviointi ja hyödyntämiskelpoisuuden arviointi tehdään aina toteuttamisajankohdan sen hetkisen voimassa olevan lainsäädännön ja niihin liittyvien mahdollisten soveltamisohjeiden tai lain tulkintaa ohjaavien muistioden perusteella, jotta muuhun sääntelyyn viittaaminen kaavamääräyksissä ei johda ristiriitoin sääntelyyn päivittyessä.

Maa-ainesten varastointia ja hyödyntämistä koskevaa lainsäädäntöä ollaan parhaillaan uudistamassa, mikä hyvin todennäköisesti tuo muutoksia lupamenettelyihin lähitulevaisuudessa ja ennen yleiskaavan tavoitevuotta 2035, minkä vuoksi yleiskaavassa ei ole tarkoituksenmukaista viitata yleiskaavan hyväksymisajankohdan lainsäädäntöön, jotta muuhun sääntelyyn viittaaminen kaavamääräyksissä ei johda ristiriitoin sääntelyyn päivittyessä.

Ehdotusvaiheen -1-merkinnällä varustettujen alueiden kaavamääräyksessä on edellytetty, että maa- ja kiviainesten hyödyntämisen ja välivarastoinnin luvanvaraisuus tulee selvittää ennen toiminnan

aloittamista. Lahden kaupungin rakennusjärjestysehdotuksessa on edellytetty maisematyölupaa -1-merkinnän mukaiseen toimintaan. Maisematyölupamenettelyn yhteydessä viranomaisilla on mahdollisuus pyytää vaikutusten arvioinnin kannalta tarpeellisia selvityksiä.

Lausunnossa on huomautettu, että -1-merkinnän mukainen toiminta ei saa vaikeuttaa kaavan toteutumista. Kaavamääräystä täydennetään tältä osin hyväksymiskäsittelyä varten.

-2-merkinnällä varustetut alueet

-2-merkinnällä varustetuilla alueilla on tarkoitus sallia myös jäteperäisen materiaalin väliaikainen varastointi, esikäsittely-, jalostus- tai tuotteistamistoimintaa siten, että niitä voidaan hyödyntää myöhemmin rakentamisessa uusiotuotteena tai -materiaalina, joiden jätteen luokittelu on päättynyt. Kaavamääräystä selvennetään tältä osin hyväksymiskäsittelyä varten.

Nykyisen jätelain tulkinnan mukaisesta jätteen käsitteestä on tunnistettu tulleen laaja ja jopa ylikattava ja Suomessa on jo alettu kehittämään sääntelyä kiertotaloutta sujuvoittavampaan suuntaan. Jätehierarkian ja kiertotaloudelle asetettujen tavoitteiden vuoksi jäteperäisten materiaalien tuotteistamiseen tulee pyrkiä enenevässä määrin ja tämänhetkisten tietojen valossa siihen liittyvää sääntelyä on tulevaisuudessa tarkoitus muuttaa niin, että jäteperäisten materiaalien luokittelua joko sivutuotteeksi tai jätteen luokittelun päättymistä tullaan helpottamaan (UTU-menettely eli uusiomateriaalien tuotteistamismenettely).

Jäteperäisen materiaalin käsittelystä lähialueelle mahdollisesti aiheutuvat haitat riippuvat täysin käsiteltävästä materiaalista ja käsittelymenetelmistä. Näin ollen ilman tarkkaa tietoa käsiteltävistä materiaaleista ja käsittelymenetelmistä sekä toiminnan laajuudesta yleiskaavan vaikutusten arvioinnissa ei voida tunnistaa mahdollisia toiminnasta aiheutuvia haittoja, jolloin vaikutusten arviointi on tarkoituksenmukaista tehdä tarkemman suunnittelun ja toteutukseen liittyvän lupamenettelyn yhteydessä. Nykylainsäädännön mukaan jätteen hyödyntämisä toimimi eli jäteperäisen materiaalin käsittely esimerkiksi siten, että sen jäteominaisuudet lakkaavat, on ympäristölupaa edellyttävää ammattimaista tai laitospaista toimintaa. Ympäristölupahakemuksessa tulee muun muassa esittää tiedot toiminnan päästöjen laadusta ja määrästä veteen, ilmaan ja maaperään sekä toiminnan aiheuttamasta melusta ja tärinästä sekä arvio toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Ympäristöluvassa asetetaan ehdot toiminnan harjoittamiselle. Tämänhetkisten tietojen mukaan kevennetty UTU-menettely ei toisi muutoksia jäteperäisen materiaalin käsittelytoiminnan luvanvaraisuuteen ja siihen liittyvään jätteiden vastaanoton käsittelyyn, varastointiin ja käsittelyn päästöjen ja ympäristövaikutusten valvontaan. Lisäksi ehdotusvaiheen -2-merkinnällä varustettujen alueiden kaavamääräyksessä on edellytetty, että kiertotaloustoiminnan ja esirakentamisen luvanvaraisuus tulee selvittää ennen toiminnan aloittamista.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan toimintaan edellytetty ympäristölupa voidaan myöntää määräaikaisena toiminnanharjoittajan hakemuksesta tai jos siihen on toiminnan erityisiin ominaisuuksiin, siinä käytetyn tekniikan tai käytettyjen menetelmien uutuuteen tai toiminnan haitallisten vaikutusten arvioinnin vaikeuteen liittyvä painava syy. Lahden kaupungin rakennusjärjestysehdotuksen mukaisesti -2-merkinnän mukainen toiminta vaatii tyypillisesti rakentamisluvan. Kaavamääräystä täydennetään hyväksymiskäsittelyä varten siten, että -2-merkinnän mukaisen väliaikaisen toiminnan edellyttämään lupaan tulee asettaa määräaika. Huomioitavaa kuitenkin on, että -2-merkinnällä varustetuilla alueilla kaavamääräyksen mukaisen rakentamiseen liittyvän kiertotaloustoiminnan harjoittaminen on elinkeinoelämän toimintaa, joka ympäristöolosuhteet huomioiden soveltuu myös alueen pääasiallisen käyttötarkoituksen (T) mukaiseen toimintaan, jolloin se ei vaikeuta kaavan toteuttamista. Lausunnossa on huomautettu -1-

merkinnän mukaisen toiminnan osalta, että se ei saa vaikeuttaa kaavan toteutumista. Myös -2-merkinnän kaavamääräystä täydennetään tältä osin hyväksymiskäsittelyä varten.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä, maisema-alueita ja muinaismuistoja koskevat kaavamerkinnot ja -määräykset ovat yleiskaavan kartalla 2: Kulttuuriympäristö. Tarkempia tietoja alueiden arvoista löytyy jatkosuunnittelussa hyödynnettäväksi alue- ja kohdekohtaisesti kolmesta yleiskaavatyötä varten laaditusta selvityksestä: Esiselvitys arkeologisesta selvitystarpeesta Lahden kaupungin alueella 2024, Lahden kulttuurimaisemat – selvitys paikallisesti arvokkaista kulttuurimaisemista 2023 sekä Rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointi 2024. Nämä laajat tarkastelut ja niihin liittyvät tietomallit muodostavat hyvän ja kattavan tietopohjan yleiskaavan laatimiselle.

Rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointia (2024) on laadittu samanaikaisesti Päijät-Hämeen rakennetun kulttuuriympäristöselvityksen kanssa. Aluerajauksista on jo valmistelun aikana käyty yhteistä keskustelua ja yleiskaavaehdotuksen paikallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen aluerajaukset vastaavat maakunnallisen selvityksen päivitettyjä rajauksia. Maakunnallinen selvitys ei kuitenkaan valmistunut ennen Lahden yleiskaavan 2035 ehdotusvaiheen päätöksäksittelyä ja kuulemista keväällä ja kesällä 2024, joten maakunnallisten arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen aluerajausmuutokset tulevat huomioitavaksi Lahden yleiskaavassa seuraavalla yleiskaavakerroksella, kun Päijät-Hämeen maakuntakaavan valmistelu etenee.

Paikallisten rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointiin ja tietomalliin on vielä syksyn 2024 aikana museon kanssa yhteistyössä täydennetty joidenkin kohteiden kuvaustekstejä sekä päivitetty kohdearvotukset. Täydennykset ovat luonteeltaan teknisiä ja ne parantavat tietomallin sisältöä, mutta eivät vaikuta yleiskaavaratkaisuihin tai yleiskaavamerkintöihin.

Hulevedet

Merkitään tiedoksi.

Vaikutusten arviointi

Lahden suunta -työn ehdotuksen vaikutusten arviointi toteutettiin ulkopuolisena arviointina niin, että ulkopuolinen liikenteen asiantuntija (Ramboll) täydensi luonnosvaiheen vaikutusten arviointia liikenteen osalta ja maankäytön asiantuntija (FCG) täydensi luonnosvaiheen vaikutusten arviointia maankäytön ja kokonaisuuden osalta.

Lahden suunta -työn vaikutusten arvioinnit on laadittu Lahden yleiskaavan 2035 tehtävä ja tarkoitus huomioiden. Vaikutusten arviointi vastaa yleiskaavan sisältövaatimuksiin ja yleiskaavan maankäytön yleispiirteiseen ohjaustarpeeseen. Vaikutusten arvioinneissa on keskitytty uusiin ja muuttuvan maankäytön aluevarauksiin. Lahden yleiskaava 2035 on koko kaupungin strateginen yleiskaava, joka ei ohjaa suoraan rakentamista. Lahden kaupunki katsoo, että ehdotusvaiheen vaikutusten arviointi on laadittu kokonaisuutena riittävällä tarkkuudella Lahden yleiskaavan 2035 tehtävä ja tarkoitus sekä yleiskaavan yleispiirteinen ohjaustarve huomioiden. Viranomaistahoista esimerkiksi Lahden museot on katsonut ehdotusvaiheen vaikutusten arvioinnin kulttuuriympäristöjen osalta riittäväksi.

Lahden tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2025 mennessä. Tavoite toteutunee muutaman vuoden kuluttua tästä yleiskaavaratkaisusta riippumatta. Seuraavalla

yleiskaavakierroksella ilmastovaikutusten arviointia on tarkoitus tehdä kokonaisvaltaisemmin ja syvällisemmin ja käyttää ilmastovaikutusten arvioinnin tukena yleiskaavan mittakaavatasolle soveltuvaa arviointimenetelmää.

Muut asiat

Lahden suunta -työtä kehitetään jatkuvasti erityisesti vuorovaikutuksen ja osallisten vinkkelistä. Aineistokokonaisuuden kehittäminen osallisille helpommin käsiteltäväksi kokonaisuudeksi on tärkeä näkökulma kehitystyössä huomioitavaksi.

Toimenpiteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaava

- Yleiskaavaehdotuksen siirtymät ja niiden perustelut maakuntakaavaan nähden on lisätty selostuksen maakuntakaavaa käsittelevään lukuun muuttuvien alueiden osalta.

Oikeusvaikutteiset kaavakartat

- Yleiskaavan toteuttamishjelmassa 2026–2035 esitellään tarkemmin alueiden tavoitteellinen toteutumisaikataulu.

Luonto

- Lahden suunta – työn 2021-2025 selostukseen on lisätty tarkastelu liito-oravakannan vähentymisen syistä ja seurauksista.
- Lahden suunta – työn 2021-2025 selostukseen on lisätty tarkastelu muuttuvan maankäytön alueille sijoittuvien edelleen potentiaalisten liito-oravan elinympäristöjen kytkeytymisestä osaksi viherverkkoa ja tällä hetkellä asuttuja liito-oravan elinympäristöjä.
- Luonnonsuojelualueiden (SL) kaavamääräystä on täydennetty ennen kaavan hyväksymiskäsittelyä sisältämään myös perustettavaksi tarkoitetut luonnonsuojelualueet, kuten lainvoimaisessa Lahden yleiskaavassa 2030 on esitetty.
- Vesilain mukaisista suojelluista luontotyypeistä on laadittu erillinen teemakartta ja liiteluettelo kaavaselostuksen loppuun.
- Vesilain mukaiset kohteet on lisätty myös kartalle 3: Viherrakenne.
- LUMO- ja luontotyyppikohteiden liiteluetteloihin on lisätty tieto, onko kohteesta tehty luonnonsuojelulain mukaista rajaus- tai perustamispäätöstä.

Liikenne ja kestävä kaupunkiliikkumisen ohjelma

- Kestävän liikkumisen vyöhykkeiden kuvausta on täsmennetty selostukseen.
- Uuden, Lahden yleiskaavatyön kanssa samaan aikaan laadittavan Liikenne 12 – suunnitelman laadinta on huomioitu selostuksessa.
- Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman seuranta on täydennetty tarvittavilta osin.
- Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmaan on lisätty toimenpidekokonaisuuksien priorisointi, mikä ohjaa toimenpidekokonaisuuksien keskinäistä painotusta ja ajoittamista tavoitevuoteen nähden.

Meluntorjunta

- Meluntorjunnan tarpeesta on lisätty kuvaus Lahden suunta -työn 2021-2025 selostukseen.

Kiertotalous, maa-ainesten hyödyntäminen

Lausunto on aiheuttanut osin muutoksia kaavaehdotukseen:

- -1-indeksin alueiden kaavamääräystä on tarkennettu siten, että alueella ei sallita esikäsittelyä.
- -2-indeksin alueiden kaavamääräystä on täydennetty siten, että toiminnan luonne selkeytyy siten, että alueella voidaan käsitellä jäteperäistä materiaalia ja alueella tapahtuvan toiminnan seurauksena jäteperäistä materiaalia tulee voida hyödyntää myöhemmin rakentamisessa uusiotuotteena, -materiaalina tai -raaka-aineena, jonka jätteen luokittelu on päättynyt.
- -1- ja 2- indeksien kaavamääräyksiin on lisätty maininta, että väliaikainen toiminta ei saa vaikeuttaa kaavan toteuttamista ja väliaikaisen toiminnan edellyttämään lupaan tulee asettaa määräaika.
- Hyväksymiskäsittelyyn on esitetty seuraavia kaavamääräyksiä:

-1

ALUE, JOTA VOIDAAN KÄYTTÄÄ MAARAKENTAMISEN LYHYTAIKAISENA VARASTOINTIALUEENA ENNEN ALUEEN LOPPUKÄYTTÖÄ.

Ennen asemakaavoitusta alueella on sallittua aloittaa pilaantumattomien luonnon maa- ja kiviainesten hyödyntäminen esirakentamisessa, sekä näiden lyhytaikainen varastointi alueen myöhempää kaupunki-infran rakentamista varten. Alueella ei sallita esikäsittelyä. Varastoitavien maa- ja kiviainesten hyödyntäminen tulee olla suunnitelmallista ja varmaa. Alueella voidaan suorittaa maapohjaa vahvistavaa esirakentamista, kuten esi- ja ylikuormitusta painopenkereellä. Välivarastoinnissa ja esirakentamisessa hulevesien hallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota ja alueen pääkäyttötarkoitus sekä toiminnan vaikutukset ympäristöön tulee huomioida. Välivarastointiin ja esirakentamiseen liittyvät työt kuljetuksineen on suoritettava parasta mahdollista käytössä olevaa tekniikkaa ja suojaustoimenpiteitä hyödyntäen siten, että aiheutuva melu-, pöly- ja värinähaitta lähialueen kiinteistöille jää mahdollisimman vähäiseksi. Toiminnan sijoittumisessa aluevaraukselle tulee huomioida riittävä etäisyys häiriintyviin kohteisiin siten, että toiminnasta ei aiheudu kohtuutonta naapurushaittaa. Maa- ja kiviainesten hyödyntämisen ja välivarastoinnin luvanvaraisuus tulee selvittää ennen toiminnan aloittamista. Lisäksi arkeologisen selvityksen tarve tulee selvittää Päijät-Hämeen alueelliselta vastuumuseolta. Väliaikainen toiminta ei saa vaikeuttaa kaavan toteuttamista ja väliaikaisen toiminnan edellyttämään lupaan tulee asettaa määräaika.

-2

ALUE, JOLLA VOIDAAN HARJOITTA VÄLIAIKAISESTI RAKENTAMISEEN LIITTYVÄÄ KIERTOTALOUSTOIMINTAA ENNEN ALUEEN LOPPUKÄYTTÖÄ.

Ennen asemakaavoitusta alueella on sallittua aloittaa rakentamiseen kelpaavien pilaantumattomien luonnon maa- ja kiviainesten ja jäteperäisten materiaalien väliaikainen varastointi, esikäsittely ja jalostaminen sekä sitä palveleva materiaalilogistiikka lähialueen myöhempää rakentamista varten. Alueella tapahtuvan toiminnan seurauksena maa- ja kiviaineksia sekä jäteperäistä materiaalia tulee voida hyödyntää myöhemmin rakentamisessa uusiotuotteena, -materiaalina tai -raaka-aineena, jonka jätteen luokittelu on päättynyt. Alueella voidaan suorittaa maapohjaa vahvistavaa esirakentamista, kuten esi- ja ylikuormitusta painopenkereellä. Kiertotaloustoiminnassa hulevesien hallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota ja alueen pääkäyttötarkoitus sekä toiminnan vaikutukset ympäristöön tulee huomioida. Työt kuljetuksineen on suoritettava parasta mahdollista

käytössä olevaa tekniikkaa ja suojaustoimenpiteitä hyödyntäen siten, että aiheutuva melu-, pöly- ja värinähaitta lähialueen kiinteistöille jää mahdollisimman vähäiseksi. Toiminnan sijoittumisessa aluevaraukselle tulee huomioida riittävä etäisyys häiriintyviin kohteisiin siten, että toiminnasta ei aiheudu kohtuutonta naapurushaittaa. Kiertotaloustoiminnan ja esirakentamisen luvanvaraisuus tulee selvittää ennen toiminnan aloittamista. Lisäksi arkeologisen selvityksen tarve tulee selvittää Päijät-Hämeen alueelliselta vastuumuseolta. Väliaikainen toiminta ei saa vaikeuttaa kaavan toteuttamista ja väliaikaisen toiminnan edellyttämään lupaan tulee asettaa määräaika.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Ei aiheuta toimenpiteitä.

Hulevedet

Ei aiheuta toimenpiteitä.

Vaikutusten arviointi

- Lahden suunta -työn selostukseen on lausunnon mukaisesti lisätty Vaikutusten arviointi -kappaleeseen yhteenveto vaikutusten arvioinneista sekä vaikutusten arvioinnin yhteenvetotaulukko.

Muut asiat

Ei aiheuta toimenpiteitä.

Päijät-Hämeen liitto

Luonnosvaiheen lausunto oli pääosin huomioitu ehdotuksessa hyvin. Ekologisen kompensaation huomiointi on edistysellistä ja kaavamerkintä onnistunut. Samoin tärkeiden ekosysteemipalvelujen esittäminen kartalla. Viherrakennekartta nyt luonnosvaihetta selkeämpi, kun sinirakenne on erotettu erilliselle kartalle.

Kerava-Lahti-Kouvola ratayhteyden lisäraiteiden selvitystarve on tunnistettu. Selvityksen käynnistämistä on edistettävä yhdessä valtion suuntaan. Ahtialan seisakkeen paikkaa on hyvä tarkastella sekä seutasolla että kaupungin omana työnä. Tarkempi sijainti tulee ratkaista kaupungin omassa suunnittelussa. Okeroisten alueen maankäytön tiivistämisen ja uuden raideliikennepaikan toteuttamisen haasteet huomioidaan vireillä olevan maakuntakaavan laadinnassa.

Viherrakennekartalle on jäänyt luonnosvaiheen otsikko ja ekosysteemin kulttuuripalveluiden (esp-k) kaavamerkinnän selite puuttuu.

Vastine

Lahden kaupunki kiittää lausunnosta.

On hyvä, että olemme ehdotusvaiheen valmistelussa pystyneet huomioimaan Päijät-Hämeen liiton luonnosvaiheen lausunnon pääosin hyvin. Lahden kaupunki jatkaa edelläkävijyyttään ja työtään kestävämmän kaupungin eteen myös Lahden suunta -työssä esimerkiksi yleiskaavan ekologisen kompensaation ja tärkeiden ekosysteemipalvelujen kaavamerkintöjen myötä.

Pidämme tärkeänä, että raideselvityksiä tehdään yhteistyössä sekä seudun että valtion kanssa. Ahtialan seisakkeen sijainti kytkeytyy myös maakuntakaavatasolla tunnistettuun Lahti-Heinola-Mikkeli -ratakäytävän selvitykseen ja yhteistyö tämän teeman parissa on tarpeellista. Hyvä, että vuorovaikutus eri kaavatasojen välillä toteutuu esimerkiksi Okeroisten alueen kysymyksissä.

Toimenpiteet

- Rataverkkoon ja raideliikenteeseen liittyviä selvitystarpeita on täsmennetty ja selkeytetty selostukseen.
- Viherrakennekartan otsikko on korjattu hyväksymiskäsittelyyn. Ekosysteemin kulttuuripalveluiden (esp-k) kaavamerkinnän selite on lisätty merkkien selityksiin.

Kymenlaakson liitto

Ei lausuttavaa.

Vastine

Merkitään tiedoksi. Lahden kaupunki kiittää lausunnosta.

Toimenpiteet

Ei aiheuta toimenpiteitä.

Heinolan kaupunki

Ei erityistä kommentoitavaa Lahden suunta -työhön. Toivoo hyvää kuntayhteistyötä kuntarajan lähellä olevien hankkeiden jatkosuunnittelussa.

Vastine

Merkitään tiedoksi. Lahden kaupunki kiittää lausunnosta ja jatkaa mielellään hyvää kuntayhteistyötä kuntarajan lähellä olevien hankkeiden jatkosuunnittelussa.

Toimenpiteet

Ei aiheuta toimenpiteitä.

Iitin kunta

Ei huomautettavaa.

Vastine

Merkitään tiedoksi. Lahden kaupunki kiittää lausunnosta.

Toimenpiteet

Ei aiheuta toimenpiteitä.

Lahden ympäristöpalvelut

Luonnonsuojelualueet

Kaavamerkintöihin tulee tehdä tarkennuksia luonnonsuojelualueiden osalta niin, että karttamerkinnot vastaavat luonnonsuojeluohjelmaa ja tehtyjä luonnonsuojelupäätöksiä:

- Kukonkosken SL-alue laajennetaan luonnonsuojeluohjelman mukaiseksi.
- Kariniemen VL-alueen pohjoisreuna yhdenmukaistetaan luonnonsuojeluohjelman mukaiseksi.
- Luonnonsuojeluohjelman Myllyojan metsä ulottuu kaavan A-alueelle. A-alueen itäreunaa kavennettava.
- Luonnonsuojeluohjelman kohteena olevan Latomäen alueen läpi on kaavoitettu rautatie. Suojelualueen säilyttäminen yhtenäisenä tärkeää.
- Perinneympäristöihin kuuluva Mäkelän niitty kaavassa TY-alueena. Esitetään rajattavaksi mukaan VL-alueeseen.
- Luonnonsuojeluohjelman Ripistön metsän pohjois- ja eteläosa kaavassa osittain A-aluetta. VL-aluetta voisi leventää näiltä osin.
- Sietikan SL-merkintä muutetaan vastaamaan tehtyä luonnonsuojelupäätöstä.
- Haapalanmäelle lisätään SL-merkintä kaupunginvaltuustossa tehdyn luonnonsuojelupäätöksen mukaisesti ja rajaus muutetaan vastaamaan suojelupäätöstä.
- Osa luonnonsuojeluohjelman Hautaanmäen alueesta on kaavassa M-aluetta. Esitetään muutettavaksi yhtenäiseksi MY-alueeksi.
- Paakkolanmäen perinnebiotooppi osittain A-aluetta. Ehdotetaan VL-alueen laajennusta kattamaan koko niittyalueen.

Liito-orava

Liito-oravien ydinalueet, elinympäristöt, lisääntymis- ja levähdyspaikat tulee huomioida yleiskaavassa osana viheralueverkostoa. Yleiskaavaehdotuksessa osa liito-oravien ydinalueista ja elinalueista sijoittuu kaavassa asuinrakentamiseen tarkoitettulle alueelle.

Alueella Ämmälä (A-13) on liito-oravien elinaluetta. Alueelta on löytynyt useita liito-oravien pesiä ja papanapuita ja alueelle on luokiteltu kaksi liito-oravien ydinaluetta. Alue on merkitty viherrakennekartassa osaksi merkittävää luontoverkostoa. Merkintä ei ole riittävä toimenpide, sillä kaavamerkintä sallii alueen pääkäyttötarkoituksen mukaisen toiminnan. Yleiskaavaa esitetään muutettavaksi niin, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat eivät vaarannu. Liito-oravien elinympäristö tulisi huomioida yleiskaavatasolla riittävin toimenpitein.

Luonto

Kaavassa on huomioitu merkittävä luontoverkosto hyvin omalla kaavamerkinnällä ja määräyksellä. Lahden ympäristövalvonta pitää hyvänä sitä, että merkittävä ekologinen yhteys kaavamääräyksessä mainitaan erikseen yhteyksien säilyttäminen mahdollisimman monipuolisena ja leveänä.

Pohjavedet

Sinirakennekartan merkinnät tukevat hyvin Lahden alueen pohjaveden suojelusuunnitelmaa.

Pintavedet ja niihin vaikuttavat alueet

Rantavyöhykkeen (RV) alueen kaavojen määräyksiin ei voida vaikuttaa Lahden yleiskaavan 2035 kierroksella. Vesiensuojelun tasoa voidaan ylläpitää ja edistää vesialueen kaavamääräystä tarkentamalla.

Kaavamerkinnöissä Vesialue (W) ja Vesialueella oleva luonnonsuojelualueella (W/SL) ei tällä hetkellä ole kaavamääräystä. Kaavamääräyksessä Vesialue W tulisi painottaa vesiensuojelullista näkökulmaa esimerkiksi ” *Vesialue, jonka lähialueella rakentaessa vesistön ja sen rantojen luontoarvot ja ekosysteemipalvelut tulee ottaa huomioon, säilyttää ja hyödyntää siten, että pintavesien hyvä tila säilyy tai saavutetaan vesienhoitosuunnitelman mukaisessa aikataulussa*”.

Vuoden 2025 alussa voimaan tulevan rakentamislain myötä vain kaavalla voidaan ohjata rakentamista, joka ei vaadi lupaa. Tämän vuoksi ympäristöpalvelut katsoo, että rakentamisen sijoittaminen ja määrä tulee ohjata kaavalla. Rantojen rakentamisella on suuri vaikutus ympäristöön, luontoon ja maisemaan. Rantojen rakentamisen ympäristövaikutukset vesistöön ovat myös suurimmat alueilla, joissa rantarakentamisen määrä on suurta.

Kiertotalousalueet

-2 alueilla on sallittu aloittaa pilaantumattomien luonnon maa- ja kiviainesten ja rakentamiseen kelpaavien uusiomateriaalien väliaikainen varastointi, esikäsittely ja jalostaminen sekä sitä palveleva materiaalilogistiikka lähialueen myöhempää rakentamista varten.

Tällaista toimintaa voi olla esimerkiksi kivenmurskaaminen, jota säädellään valtioneuvoston asetuksella (800/2010). Kivenmurskaamo voidaan sijoittaa alle 300 metrin päähän häiriöille alttiista kohteesta ainoastaan, jos toiminnanharjoittaja voi sijoittamalla toiminta rakennukseen tai muita teknisiä keinoja käyttäen luotettavasti ja ympäristölupaviranomaisen hyväksymällä tavalla osoittaa, että toiminta häiriöille alttiissa kohteessa ei ylitä valtioneuvoston päätöksessä (993/1992) säädetyjä ulkomelun melutason arvoja. Lisäksi toiminnasta ei saa aiheutua sellaista ilmanlaadun heikkenemistä, joka vaarantaa ilmanlaadusta annetun valtioneuvoston asetuksen (79/2017) noudattamisen.

Usean T-2 alueiden läheisyydessä sijaitsee asuinkiinteistöjä 100-200 metrin etäisyydellä alueen rajasta. Häiriintyvien kohteiden sijaitessa T-2 alueen läheisyydessä voi se rajoittaa alueen toimintaa ja toiminta-aikoja. Ympäristölupaa ei voida myöntää niin, että toiminnasta aiheutuu kohtuutonta naapuruushaittaa (laki eräistä naapuruussuhteista 26/1920). Tämä voi jopa estää hankkeita toteutumasta.

Uudenkylän Kirviän ja Villähteen Ritomäen T-2 alueiden läheisyydessä sijaitsee olemassa olevaa asutusta noin 100 metrin etäisyydellä T-2 alueen rajasta ja Pippo-Kujalassa Korvenrannantiellä lähimmillään alle 100 metrin etäisyydellä. Nastolan suljetun kaatopaikan ja jätevedenpuhdistamon läheisyydessä sijaitsevien T-2 alueiden läheisyydessä toimii ratsutalli, lähimmillään noin 200 metrin etäisyydellä T-2 -merkitystä alueesta ja tilan asuinrakennus lähimmillään noin 100 m etäisyydellä T-2 alueesta.

Lainsäädännön muutokset tulevat todennäköisesti edistämään kiertotaloutta Lahden suunta -työn yleiskaavan 2035 toteutumisen aikana. Kiertotalouden toteutuminen edellyttää hyvää yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Muuta

Viherrakennekartan kaavamerkintöjen (esp-sy) ja (esp-k) määräyksissä molemmissa samat tekstit. Kaavamääräykset on korjattava vastaamaan oikeaa kaavamerkintää.

Vastine

Lahden kaupunki kiittää lausunnosta.

Lahden ympäristöpalvelut esittää lausunnossaan tehtävän tarkennuksia luonnonsuojelualueiden osalta niin, että karttamerkinnot vastaavat Lahden kaupungin luonnonsuojeluohjelmaa ja tehtyjä luonnonsuojelupäätöksiä. Luonnonsuojeluohjelman alueet ovat kaupungin maanomistuksessa, mutta suurimmasta osasta niistä ei vielä ole kaupunginvaltuuston päätöstä.

Lahden yleiskaavassa 2035 osoitetaan SL-merkinnällä alueet, joista on tehty luonnonsuojelupäätös. Lisäksi lainvoimaisessa Lahden yleiskaavassa 2030 on osoitettu SL-merkinnällä joitakin alueita, joista ei ole vielä tehty suojelupäätöstä. Nämä alueet on osoitettu SL-merkinnällä myös valmisteilla olevassa Lahden yleiskaavassa 2035.

Luonnonsuojeluohjelman alueet oli tarkoitus tuoda Lahden yleiskaavaan 2035 omalla kaavamerkinnällään ja määräyksellään, mutta tämä ei onnistunut päätösvalmistelujen eriaikaisuuden takia. Luonnonsuojeluohjelman alueet voidaan tuoda yleiskaavaan ennakoidusti luonnonsuojeluohjelman hyväksymiskäsittelyn jälkeen seuraavalla Lahden suunta -kierroksella. Kaavamerkintöjen osalta tulee kuitenkin ottaa huomioon rauhoituspäätökseen liittyvä taloudellinen korvaus menetettävästä puuston arvosta. Suojelualueista on mahdollista saada METSO-korvausta, jos suojelualueella on metsätaloudellista puuston arvoa. Korvauksien kannalta ennakoidusti yleiskaavan suojelualueiksi kannattaa merkitä vain alueet, joilla ei ole puustollista arvoa.

Seuraavista luonnonsuojelualueista on tehty päätökset Lahden suunta ehdotuksen päätöskäsittelyn ja kuulemisen jälkeen ja rajaukset korjataan ennen hyväksymiskäsittelyä:

- Sietikan luonnonsuojelualue on perustettu ELY-keskuksen päätöksellä 8.4.2024. Sietikan SL-merkintä korjataan vastaamaan tehtyä luonnonsuojelupäätöstä.
- Komolonkallion luonnonsuojelualue on perustettu ELY-keskuksen päätöksellä 8.4.2024. Alueen SL-merkintä ei vaadi muutoksia kaavakarttaan.
- Villähteen lehdon luonnonsuojelualue on perustettu ELY-keskuksen päätöksellä 8.4.2024. Alueen SL-merkintä korjataan vastaamaan tehtyä luonnonsuojelupäätöstä.
- Kalkkusenjärven luonnonsuojelualue on perustettu ELY-keskuksen päätöksellä 8.5.2024. Yksityinen suojelualue. Rauhoituspäätöksen mukainen SL-alue osoitetaan kaavakartoille.
- Mukkulassa sijaitseva Ritamäen luonnonsuojelualue 2 on perustettu ELY-keskuksen päätöksellä 17.6.2024. Alueen SL-merkintä ei vaadi muutoksia kaavakarttaan.
- Mukkulassa sijaitseva Haapalanmäen luonnonsuojelualue on perustettu ELY-keskuksen päätöksellä 14.8.2024. Haapalamäen SL-merkintä korjataan vastaamaan tehtyä luonnonsuojelupäätöstä.

Seuraavista luonnonsuojeluohjelman alueista ei ole kaupunginvaltuuston suojelupäätöstä ja esitetyt muutokset ovat yleiskaavan mittakaavassa ja piirtotarkkuudella liian pienipiirteisiä. Alueiden rajauksia ei ole tarkoituksenmukaista korjata ennen hyväksymiskäsittelyä:

- Nikulan eritasoliittymän vieressä sijaitseva Kukonkosken alue on lainvoimaisessa yleiskaavassa ja yleiskaavaehdotuksessa Ulaaninkadun eteläpuolella osoitettu luonnonsuojelualueeksi (SL). Ulaaninkadun pohjoispuolella sijaitseva yleiskaavan

mittakaavassa pienehkö laajennusosa on yleiskaavassa esitetty asuinalueena (A).

Laajennusosa on suurelta osin asemakaavoitettu lähivirkistysalueeksi (VL).

- Kariniemi ja Ripistön metsä sijaitsevat asemakaavoitetuilla alueilla. Lainvoimaisessa yleiskaavassa alueet ovat lähes kokonaan esitetty lähivirkistysalueiksi (VL). Asemakaavoissa alueet ovat kokonaisuudessaan osoitettu lähivirkistysalueiksi (VL-2 ja VL).

Ämmälän ja Kaukasen alueen asumisen ja elinkeinoelämän varauksien ennakoidaan toteutuvan Lahden yleiskaavan 2035 tavoitevuoden jälkeen kauempana tulevaisuudessa. Myllyojan metsällä Ämmälässä ei vielä ole kaupunginvaltuuston suojelupäätöstä. Lahti-Loviisaradan länsipuolella asemakaavoitetun alueen ulkopuolella sijaitseva luonnonsuojeluohjelman Myllyojan metsä lohkaisee yli 7 hehtaaria yleiskaavaehdotuksessa asumiselle (A) varatusta alueesta. Asumiselle varattua aluetta on jo yleiskaavan luonnosvaiheessa pienennetty luontoarvojen vuoksi noin 4 hehtaaria verrattuna lainvoimaiseen yleiskaavaan ja muutettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Asuinaluevarausta ei voi rajata enää pienemmäksi radan länsipuolella ilman, että se vaikuttaa koko Kaukasen alueen käyttömahdollisuuksiin tulevaisuudessa. Muutokset vaatisivat osallisten kuulemista ja muutoksen nähtävillöoloa. Siksi rajausmuutosta ei tehdä ennakoivasti tällä yleiskaavakierroksella ennen hyväksymiskäsittelyä. Seuraavalla yleiskaavakierroksella voidaan tarkastella alueen aluevarauksia sekä radan länsi- että itäpuolella.

Savon uuden oikoradan varaus Lahdesta Heinolan kautta Mikkeliin on Lahden kaupunkiseudun elinvoiman sekä Etelä-Suomen ja Itä-Suomen saavutettavuuden kannalta merkittävä asia. Yleiskaavan uusi tai merkittävästi parannettava ratavaraus -merkintä noudattaa Latomäen alueella Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2014 ohjeellinen päärata -merkinnän linjausta Lahdesta Mikkeliin. Ratavaraus on esitetty myös lainvoimaisessa yleiskaavassa. Lainvoimaisessa yleiskaavassa, yleiskaavaehdotuksessa ja maakuntakaavassa Latomäen kohdalla rataa on oikaistu nykyiseen rataan verrattuna. Uuden radan suurempiivainen linjaus on todennäköisesti tarpeen, jos uusi rata joskus toteutuu. Ratavaraus tulee huomioida luonnonsuojeluohjelmaa laadittaessa. Yleiskaavaehdotuksesta puuttuu vieressä kulkeva nykyinen rata, joka lisätään kaavakartalle.

Sylvöjärven itäpuolella haja-asutusalueella sijaitseva kaupungin omistuksessa oleva luonnonsuojeluohjelman kohde Hautaanmäki on yleiskaavaehdotuksessa pohjoisosasta M-alueita ja eteläosasta MY-alueita. Alue on kaupungin omistuksessa eikä kaupunginvaltuusto ole tehnyt siitä vielä suojelupäätöstä. Ympäristöpalvelujen esittämä MY-merkinnän laajentaminen kattamaan koko alue turvaa asemakaavoitetun alueen ulkopuolella sijaitseva kohteen suojelun.

Lausunnossa esiin nostetut perinneympäristöt on huomioitu yleiskaavassa seuraavalla tavalla:

- Pinta-alaltaan pienehkö perinneympäristöihin kuuluva Mäkelän niitty on esitetty kaavakartalla 2. paikallisesti arvokkaana maisema-alueena sekä kaavakartalla 3. luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue -kohteena, joten niitty on kaavassa huomioitu, eikä sitä ole tarkoituksenmukaista esittää yleiskaavan mittakaavassa VL-alueena. Kestävä yhdyskuntarakenne -kaavakartalla alue jäisi osittain eritasoliittymä -merkinnän alle.
- Paakkolanmäen perinnebiotoopin alueelta VL-alueen rajaus laajennetaan käsittämään koko keskeinen niittyalue. Alue on asemakaavassa osin muinaismuistoaluetta (SM) ja osin lähivirkistysaluetta (VL).

Lahden yleiskaavaehdotuksen 2035 kaavakartalla 3: viherrakenne on esitetty Lahden arvokkaimmat luontoarvot. Kaavaratkaisu perustuu ajatukseen, ettei yleiskaavassa esitetä yksityiskohtaisia lajistotietoja, vaan pysytään luontotyyppien tarkkuustasolla. Direktiivilajien, kuten liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suojeltuja ilman erillistä päätöstä tai rajausta.

Lahden suunta -työn 2021-2025 aikana on laadittu Lahden liito-oravakartoitus, joka kattaa taajamarakenteen ja sen läheisyydessä olevat viheralueet. Selvitys valmistui keväällä 2024 ja sen tuloksia on hyödynnetty yleiskaavaehdotuksen laadinnassa. Liito-oravakartoitus käsittää sekä kaupungin että yksityisten maanomistajien mailla sijaitsevat liito-oravan ydin- ja elinalueet. Liito-orava-alueiden osoittaminen yksityisten maanomistajien maille vaatisi yleiskaavaehdotuksen asettamisen uudelleen nähtäville tai kyseisten maaomistajien kuulemisen erikseen ilman yleistä nähtäville asettamista. Liito-orava-alueiden esittämistä kaavakartalla voidaan tarkastella seuraavalla yleiskaavakierroksella.

Yleiskaavan aluevaraukset ovat yleiskaavan esitystavan mukaisesti laajoja ja yleispiirteisiä kokonaisuuksia. Rakentamisen aluevarauksien alueilla on tiedossa olevia luontoarvoja, jotka tulee ottaa huomioon alueen tarkemmassa suunnittelussa.

Lahden ympäristöpalvelut on huolissaan 1.1.2025 voimaan tulevan Rakentamislain vaikutuksesta rantarakentamiseen ja vesistöjen tilaan, vaikka toteakin, ettei tällä kierroksella voida vaikuttaa rantavyöhykkeillä (RV/) voimassa olevien osa- ja rantaosayleiskaavojen kaavamääräyksiin.

Lahden yleiskaava 2035 on koko kaupungin strateginen yleiskaava, joka ei ohjaa ja mitoitaa tarkasti rakentamista ja sen määrää. Rakentamista tarkemmin ohjaavat uudet määräykset olisivat siis kaavan perusluonteen ja tavoitteiden vastaisia. Uusien, rakentamista tarkemmin ohjaavien määräysten tuominen yleiskaavaan tällä kierrokselle vaatisi myös kaavan asettamista uudelleen nähtäville.

Ympäristöpalveluiden ehdottama kaavamääräys vesialueille (W) nähdään tarpeettomana, koska kaavamääräys osuu vesialueeseen, eikä näin ollen oikeasti ohjaa rantarakentamista.

Lahdessa on voimassa Uudenkylän ja Enonsaaren osayleiskaavat, sekä osia kolmesta muusta osayleiskaavasta (Luoteis-Nastolan oyk, Villähde-Koiskalan oyk ja Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen oyk) ja yksi rantayleiskaava (Iso-Kukkasen-, Salajärven ja Ruuhijärven ryk), jotka ohjaavat suoraan MRL 72 §:n mukaisesti rantavyöhykkeen rakentamista ja sisältävät kaavamääräyksiä rakentamisen määrästä ja rantaetäisyyksistä. Uudenkylän ja Enonsaaren osayleiskaavat ovat voimassa kokonaisuudessaan ja muut kaavat niiden rantavyöhykkeiden osalta. Vastaavasti voimassa on useita ranta-asemakaavoja, sekä ranta-alueita käsitteleviä asemakaavoja, jotka ohjaavat rantarakentamista yksityiskohtaisesti. Arrajärven ja Arrajoen ranta-alueen rakentamista tullaan ohjaamaan vireillä olevan rantaosayleiskaavan laadinnan kautta.

Lahden ympäristöpalveluiden esittämä huoli rantarakentamisen ohjaamiskeinoista uuden rakentamislain voimaan tulon myötä kohdistuu näin ollen ns. vanhan Lahden alueella oleville asemakaavoittamattomille ranta-alueille, joilla ei ole suoraan rakentamista ohjaavaa kaavaa. Tällaisia alueita on Kymijärven, Alasenjärven, Salalammin ja Valkealammen ranta-alueilla.

Kiertotalousalueet

-2-merkinnällä varustetuilla alueilla kaavamääräyksen mukainen kiertotaloustoiminta on nykyinsäädännön mukaan tyypillisesti ympäristölupaa edellyttävää ammattimaista tai laitosmaista toimintaa. Ympäristölupahakemuksessa tulee muun muassa esittää tiedot toiminnan päästöjen laadusta ja määrästä veteen, ilmaan ja maaperään sekä toiminnan aiheuttamasta melusta ja tärinästä sekä arvio toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Ympäristöluvassa asetetaan ehdot toiminnan harjoittamiselle. Kaavamääräyksen mukaisesti lupatarve tulee selvittää ennen toiminnan aloittamista.

Toiminnasta lähialueelle mahdollisesti aiheutuvat haitat riippuvat täysin käsiteltävästä materiaalista ja käsittelymenetelmistä, toiminnan laajuudesta sekä toiminnan sijainnista sekä etäisyydestä suhteessa muuhun ympäristöön, kuten esimerkiksi asuinkiinteistöihin.

Yleiskaavaehdotuksessa -2-merkintä on osoitettu koko aluevaraukselle. Jatkosuunnittelun ja luvitusvaiheen tueksi on yleiskaavan kiertotalousteeman taustaselvityksissä tuotettu paikkatietoaineisto -2-merkinnän aluevarauksilla parhaiten väliaikaiseen kiertotaloustoimintaan soveltuvista alueista aluevarauksen sisällä. Kuitenkin tarkempi toiminnan sijoittuminen aluevarauksen sisällä ja toiminnan vaatima alueen pinta-ala tarkentuu toiminnan yksityiskohtaisemman toteutussuunnitelmien tietojen perusteella. Kaavamääräystä täydennetään hyväksymiskäsittelyä varten siten, että -2-merkinnän mukaisen väliaikaisen toiminnan sijoittumisessa aluevaraukselle tulee huomioida riittävä etäisyys häiriintyviin kohteisiin.

Muuta

Viherrakennekarttaan on jäänyt kaksi teknistä virhettä, joista on lausunnossa huomautettu ja ne tullaan korjaamaan hyväksymiskäsittelyä varten.

Toimenpiteet

- Sietikan SL-merkintä on korjattu vastaamaan tehtyä luonnonsuojelupäätöstä.
- Haapalanmäen SL-alueen raja-alue on laajennettu vastaamaan tehtyä luonnonsuojelupäätöstä.
- MY-alue on laajennettu kattamaan koko luonnonsuojeluohjelman Hautaanmäen alue.
- Uuden ratavarauksen lisäksi myös nykyinen rata Latomäen alueella on esitetty kaavakartalla.
- Paakkolanmäen perinnebiotoopin alueelta VL-alueen raja-alue on laajennettu käsittämään koko keskeinen niittyalue.
- Kiertotalousalueiden kaavamääräystä on täydennetty hyväksymiskäsittelyä varten maininnalla, että toiminnan sijoittumisessa aluevaraukselle tulee huomioida riittävä etäisyys häiriintyviin kohteisiin siten, että toiminnasta ei aiheudu kohtuutonta naapurushaittaa.
- Viherrakennekartan otsikko on korjattu hyväksymiskäsittelyyn. Ekosysteemin kulttuuripalveluiden (esp-k) kaavamerkinnän selite on lisätty merkkien selityksiin.

Lahden museot

Arkeologinen kulttuuriperintö

Luonnoksesta annetun lausunnon mukaiset muutokset ja täydennykset on tehty riittävällä tarkkuudella. Kaava-aineistoon on päivitetty ajantasaiset tiedot muinaisjäännöksistä ja on toteutettu arkeologinen esiselvitys, jonka avulla on arvioitu alueiden arkeologista potentiaalia koko kaupungin mittakaavassa. Arkeologisten selvitysten ja inventointien laatiminen maankäytön jatkosuunnittelun aikana eli joko kaavarunko- ja/tai asemakaavavaiheessa on hyväksyttävää. Kaavalla ei ole esteitä arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Museo esitti luonnoksesta antamassaan lausunnossa muutoksia ”Kestävä yhdyskuntarakenne” -kaavakarttaan (kartta 1). Museon edellyttämiä muutoksia ei ole ehdotusvaiheeseen tehty, mutta museo hyväksyy kaupungin vastineessaan antamat perustelut. Luonnosvaiheen lausunnossa mainittujen alueiden täydentäviin suunnitteluohjeisiin tulee lisätä maininta kulttuuriympäristön

huomioon ottamisesta sekä alueen todetuista arvoista. Myös muiden kulttuuriympäristöalueille sijoittuvien alueiden täydentävissä suunnitteluohjeissa on puutteita. A ja AT alueille, sekä esimerkiksi C (4) alueen suunnittelumääräyksiä tulee tarkentaa kulttuuriympäristön todettujen arvojen sekä niiden huomioon ottamisen osalta.

Kaavaratkaisujen vaikutusten arviointi rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta on riittävää.

Paikallisten rakennettujen kulttuuriympäristöjen muutokset rajauksiin luonnoksesta ehdotusvaiheeseen on valmisteltu yhdessä museon kanssa. Mikäli tekeillä olevan maakunnallisen inventoinnin uudet rajaukset valmistuvat nähtävillä olon jälkeen ennen päätöksäsettelyä, tulee ne ottaa huomioon yleiskaavan kulttuuriympäristö-kartalla (kartta 2).

Vastine

Lahden kaupunki kiittää lausunnosta.

Alueelliset suunnitteluohjeet eivät ole oikeusvaikutteinen kaavadokumentti. Tällä kierroksella alueellisista suunnitteluohjeista on poistettu ne teemat, joihin kohdistuu oikeusvaikutteisten kaavakarttojen kaavamerkintöjä ja -määräyksiä. Arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä, maisema-alueita ja muinaismuistoja koskevat kaavamerkinnät ja -määräykset ovat yleiskaavan kartalla 2: Kulttuuriympäristö. Tarkempia tietoja alueiden arvoista löytyy jatkosuunnittelussa hyödynnettäväksi alue- ja kohdekohtaisesti kolmesta yleiskaavatyötä varten laaditusta selvityksestä: Esiselvitys arkeologisesta selvitystarpeesta Lahden kaupungin alueella 2024, Lahden kulttuurimaisemat – selvitys paikallisesti arvokkaista kulttuurimaisemista 2023 sekä Rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointi 2024. Nämä laajat tarkastelut ja niihin liittyvät tietomallit muodostavat hyvän ja kattavan tietopohjan yleiskaavan laatimiselle.

Rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointia (2024) on laadittu samanaikaisesti Päijät-Hämeen rakennetun kulttuuriympäristöselvityksen kanssa. Aluerajauksista on jo valmistelun aikana käyty yhteistä keskustelua, ja yleiskaavaehdotuksen paikallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen aluerajaukset vastaavat maakunnallisen selvityksen päivitettyjä rajauksia. Maakunnallinen selvitys ei kuitenkaan valmistunut ennen Lahden yleiskaavan 2035 ehdotusvaiheen päätöksäsettelyä ja kuulemista keväällä ja kesällä 2024, joten maakunnallisten arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen aluerajausmuutokset tulevat huomioitavaksi Lahden yleiskaavassa seuraavalla yleiskaavakierroksella, kun Päijät-Hämeen maakuntakaavan valmistelu etenee.

Paikallisten rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointiin ja tietomalliin on vielä syksyn 2024 aikana museon kanssa yhteistyössä täydennetty joidenkin kohteiden kuvaustekstejä sekä päivitetty kohdearvotukset. Täydennykset ovat luonteeltaan teknisiä ja ne parantavat tietomallin sisältöä, mutta eivät vaikuta yleiskaavaratkaisuihin tai yleiskaavamerkintöihin.

Toimenpiteet

Ei aiheuta toimenpiteitä.

Lahden kaupungin vammais- ja vanhusneuvostot

Turvallisen, sujuvan ja esteettömän liikkumisen huomioiminen myös ikäihmisten ja vammaisten näkökulmasta. Tärkeitä huomioitavia osa-alueita ovat joukkoliikenneyhteydet palveluihin, palvelujen

saavutettavuus, riittävä valaistus etenkin tunneleissa ja rautatieaseman alueella, tasoerot katurakentamisessa, reunakivien mitoitus ja loiventaminen, asuntosijoittelu sekä talvikunnossapito.

Vastine

Lahden kaupunki kiittää lausunnosta.

Lahden suunta -työn yhtenä tavoitteena on luoda lahtelaisille hyvää elinympäristöä, joka edistää asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia houkuttelemalle liikkumaan arjessa enemmän lihasvoimin.

Yleiskaavassa määritetään pääliikenneverkko ja suunnitellaan esimerkiksi keskeisten pyöräily- ja ulkoilureittien yhtenäinen tavoiteverkosto. Lisäksi asetetaan tulevaisuuden tavoitteita tärkeimmille kävelyreiteille ja niiden laadulle. Kaupunkirakenteen ja eri toimintojen suunnittelussa mahdollistetaan yleiskaavatasolla kestävää kaupunkiliikettä ja vahvistetaan esimerkiksi joukkoliikenteen kannattavuutta ohjaamalla täydennysrakentamista kestävästä liikkumisesta vyöhykkeille sekä tunnistamalla alueet, joilla on joukkoliikenteen kehittämistarvetta. Tällä kierroksella uutta tietoa kävelyn olosuhteiden kehittämistä ja laadukkaista kävely-ympäristöistä on syntynyt Erika Kukkonen diplomityössä: Kävely kunniaan! Lahden kävely-ympäristöjen käyttäjälähtöinen suunnittelu. Diplomityö muodostaa pohjan yleiskaavan *kävelyn tavoitteellinen laatureitti* -merkinnälle.

Kestävä kaupunkiliikunnan ohjelma 2021–2025 edistää turvallista, sujuvaa, esteetöntä ja tasa-arvoista liikkuessasi ympäristöä monella eri toimenpidekokonaisuudella. Joukkoliikennettä sekä palveluverkon ja liikenteen yhteissuunnittelua kehitetään omilla toimenpidekokonaisuuksillaan. Houkutteleva kävelyn ja pyöräilyn ympäristö on laajempi toimenpidekokonaisuus, joka sisältää myös esteettömyyden. Myös valaistuksen kehittäminen muun muassa alikuluissa ja tunneleissa on yksi tämän kokonaisuuden toimenpiteistä. Rautatieaseman aluetta hallinnoi Lahden kaupungin lisäksi muita toimijoita, jotka vastaavat osaltaan alueen kehittämisestä.

Kestävä kaupunkiliikunnan ohjelma on strategiatason asiakirja, jonka toimenpidekokonaisuuksilla edistetään kestävästä kaupunkiliikettä ja asetetaan tavoitteita tarkemmalle suunnittelulle. Esteettömyys ja saavutettavuus kaupunkiympäristössä on tärkeää ja niihin liittyvät yksityiskohdat, kuten reunakivilinjat toteutetaan hankekohtaisesti tarkemmalla suunnittelutasolla. Lahden kaupunkiympäristön suunnittelussa hyödynnetään myös Lahden kaupungin Vanhus- ja vammaisneuvostojen asiantuntemusta.

Toimenpiteet

Ei aiheuta toimenpiteitä.

Metsähallitus

Kaava-alueella on useita luonnonsuojeluun varattuja alueita sekä merkittävimpänä Linnaistensuon Natura-alue. Monet suojeluun varatuista alueista on teemoitettu ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalveluihin. Metsähallitus pitää tärkeänä, että kaikki alueet osoitettaisiin kaavakartassa myös SL-merkinnällä. Pesäkallion kiinteistön 398-401-11-233 osalta on epäselvää, sisältyykö se SL-3 -merkinnällä osoitettuun alueeseen. Hersalan Enonsaaren kiinteistöstä 398-408-1-9- puuttuu SL-merkintä.

Metsähallitus pitää positiivisena, että kaavassa on osoitettu lakisäätöisinä perustettavia suojelualueita laajemmat alueet SL-merkinnöin. Lisäksi VL-alueet muodostavat hyvät viheryhteydet,

jotka tukevat sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä sekä tarjoavat kestävään, kuntoa ja kansanterveyttä ylläpitävään liikkumiseen sopivat puitteet.

Kaavaselostuksessa kuvataan kävely- ja pyöräilyreittien kehittämisperiaatteita. Niihin voisi lisätä, että soveltuvuutta tarkasteltaisiin käyttäjien näkökulman lisäksi myös luontoympäristö huomioiden. Varsinaiset luonnonsuojelualueet ovat varsin pienialaisia, ja siksi ne kannattaa jättää intensiivisen virkistyskäytön ja reittiverkoston ulkopuolelle.

Metsähallitus on täydentänyt lausuntoaan 9.9.2024 koskien kiinteistöä 398-408-1-9.

Täydennetyssä lausunnossa tuodaan ilmi, että kiinteistö 398-408-1-9 on Metsähallituksen omalla päätöksellä suojeluun varattu suojelumetsä, joka on jo Luontopalvelujen hallinnassa ja tullaan aikanaan perustamaan luonnonsuojelulain tarkoittamaksi suojelualueeksi. SL-merkintä on tällöin perusteltu.

Vastine

Lahden kaupunki kiittää lausunnosta ja suojeluasiaa täydentävästä jälkilausunnosta (9.9.2024).

Lahden yleiskaavassa 2035 luonnonsuojelualueen SL-merkinnällä on osoitettu vain suojellut ja suojeltavaksi tarkoitetut alueet. Pesäkallion kiinteistö 398-401-11-233 ei sisälly SL-alueeseen, vaan sijoittuu kokonaisuudessaan VR-3 alueeseen. Enonsaaren kiinteistö 398-408-1-9 sijoittuu rauhoitusalueen ulkopuolelle, eikä sillä ole tämän vuoksi SL-merkintää. Maanomistajan toivomuksesta kiinteistölle on mahdollista lisätä SL-merkintä ennakoivasti.

Lahden suunta -työn yhtenä tavoitteena on luoda lahtelaisille hyvää elinympäristöä, joka edistää asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia houkuttelemalle liikkumaan arjessa enemmän lihasvoimin. Yleiskaavassa edistetään luonnon monimuotoisuutta erilaisin suojelualue-, virkistysalue- ja viheryhteysmerkinnöin. Yleiskaavassa suunnitellaan myös pyöräilyn pää- ja aluereittien sekä ohjeellisten ulkoilureittien yhtenäinen tavoiteverkosto. Lisäksi asetetaan tulevaisuuden tavoitteita tärkeimmille kävelyreiteille ja niiden laadulle. Luonnon positiiviset terveysvaikutukset ja luonnonympäristössä liikkumisen tuomat suuremmat terveyshyödyt on tunnistettu työssä ja kuvattu selostuksessa. Niitä edistetään esimerkiksi kestävästä kaupunkiliikkumisen ohjelman 2021-2025 toimenpidekokonaisuudella: *Houkutteleva kävelyn ja pyöräilyn ympäristö*, missä nostetaan kävely- ja pyöräily-ympäristön laatuun liittyvinä tekijöinä esiin mm. kaupunkivihreä ja luonnon monimuotoisuus.

Yleiskaavan pyöräilyn pää- ja aluereitit perustuvat pääosin lainvoimaisen yleiskaavan ratkaisuun ja ohjaavat enimmäkseen olemassa olevien reittien laatu- ja parantamiseen. Kokonaan uutena merkintänä yleiskaavaan tuodut kävelyn laatureitit sijoittuvat tiiville taajama-alueille, minkä vuoksi käyttäjien näkökulma on ollut keskeinen tekijä reittien määrittelyssä. Tiiviissä kaupunkirakenteessa keskeisenä laatureitijänä on luontoympäristön sijaan tunnistettu viherympäristö. Suurta merkitystä käyttäjäkokemukseen on myös rakennetun ympäristön kauneudella ja laadulla, erityisesti ensimmäisen kerroksen tasolla. Sekä kävelyn että pyöräilyn reitit suunnitellaan ja toteutetaan luonnonympäristö ja luontoarvot huomioiden.

Yleiskaavassa on osoitettu ohjeelliset ulkoilureitit, jotka sijoittuvat osin myös luonnonsuojelualueille. Luonnonsuojelualueille osoitetut reitit ovat pääosin nykyisiä, jo olemassa olevia reittejä. Uusille luonnonsuojelualueille osoitetaan reittejä vain tarvittaessa ja ne suunnitellaan luontoarvot huomioiden.

Toimenpiteet

- Kiinteistön 398-408-1-9 maa-alueille on maanomistajan toivomuksesta lisätty ennakoivasti SL-merkintä.
- Kaavaselostuksen tekstiä on täsmennetty luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tavoitteellisten ulkoilureittien osalta.

Hämeen poliisilaitos

Ei lausuttavaa.

Vastine

Merkitään tiedoksi. Lahden kaupunki kiittää lausunnosta.

Toimenpiteet

Ei aiheuta toimenpiteitä.